

Εισαγωγή στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Μάθημα 6^ο: Η Ρώσικη Επανάσταση
Η Ευρώπη της δεκαετίας του 1920

Γιώργος Μαργαρίτης, Καθηγητής
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μάθημα 6^ο

Η Ρώσικη Επανάσταση Η Ευρώπη της δεκαετίας του 1920

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Η Ρώσικη Επανάσταση
2. Ο κόσμος του 1920.

Σκοποί ενότητας

- Ανάλυση των πτυχών της Ρώσικης Επανάστασης και της συσπείρωσης των ευρωπαϊκών δυνάμεων απέναντί της.
- Μελέτη των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών συνεπειών του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και της κατάρρευσης του ευρωπαϊκού συστήματος αξιών.

1^η Ενότητα

Η Ρώσικη Επανάσταση

Μόσχα, συνοικία Πρέσνυα, 1905

Η επαναστατική παράδοση. Συγκρούσεις στα οδοφράγματα της επανάστασης του 1905. Μόσχα, συνοικία Πρέσνυα.

Πηγή: Barricade fighting in Red Presnya.,

Πίνακας Ivan Vladimirov, <http://www.wikiart.org/en/ivan-vladimirov/barricade-fighting-in-red-presnya>, This artwork may be protected by copyright. It is posted on the site in accordance with fair use principles.

Κατάλυση του κράτους

- Αμφισβήτηση αξιοσύνης καθεστώτος να ανταποκριθεί στα ζητήματα (επισιτισμού).
- Αμφισβήτηση της υποκατάσταση στην πραγματικότητα από τη βάση.
- Ακυρώνουν τον τρόπο διακυβέρνησης, το πολιτικό σύστημα της μοναρχικής Ρωσίας.
- Αποτέλεσμα οι αναταραχές και το αδιέξοδο της εξουσίας.

Επαναστατικές διαδηλώσεις στο Βλαδιβοστόκ, 1917

Πηγή: φωτογραφία Williams, Albert Rhys.

<http://www.archive.org/details/throughrussianre0Owilluoft>. Άδεια: Public Domain.

Εργατικές πολιτοφυλακές

Οι πρώτες μονάδες των εργατικών πολιτοφυλακών, πρόπλασμα του Κόκκινου Στρατού.

Πηγή: "Members of one of the first Red Guard regiment. Petrograd, fall 1917.", από ρωσικό βιβλίο του 1920.

https://es.wikipedia.org/wiki/Revoluci%C3%B3n_rusa#/media/File:First_Red_Guards_in_Petrograd,_fall_1917_cropped.jpg. Άδεια: Public Domain.

Κόκκινος Στρατός, 1917

Στρατιώτες του Κόκκινου στρατού τον καιρό της Επανάστασης και του εμφυλίου πολέμου.

Πηγή: φωτογραφία Williams, Albert Rhys

<http://www.archive.org/details/throughrussianre00willuoft>.
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ej%C3%A9rcitoRojo--throughrussianre00willuoft.jpg> , Άδεια: Public Domain.

Μεταρρυθμιστές – σοσιαλιστές

- Στόχος η αλλαγή της Ρωσίας με μεταρρυθμίσεις εν καιρώ ειρήνης.
- Προσβλέπουν σε βοήθεια από τους συμμάχους μεταπολεμικά για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων.

Κατασκευή εθνικών ηγεσιών

- Δούμα: κατασκευή εθνικών ηγεσιών.
- Φινλανδοί
- Πολωνοί
- Λετονοί
- Διεκδικούν τους όρους για την ανεξαρτητοποίησή τους μεταπολεμικά.

Η εκτελεστική Επιτροπή του Σοβιέτ της Τιφλίδας στα 1917

Πηγή: φωτογραφία V. Grinevich. Tiflis, 1917. Εθνικά Αρχεία της Γεωργίας., https://commons.wikimedia.org/wiki/File:V._Grinevich._Tiflis_Soviet_1917.png, Άδεια: This work is not an object of copyright according to the Law of Georgia No. 2388-Is of September 9, 1999 on Copyright and Neighbouring Rights.

Σοσιαλιστές υπέρ της ειρήνης

- Καταδίκη ιμπεριαλιστικού πολέμου.
- Διακήρυξη ανάγκης επιβολής ειρήνης.
- Ειρήνη μπορεί να έρθει με την ανατροπή του καπιταλισμού.
- Ανάπτυξη δραστηριότητας των μπολσεβίκων στην Ρωσία (1917).

Πόλοι εξουσίας

- Δίωξη μπολσεβίκων, Ιούλιος 1917.
- Καταστολή πραξικοπήματος του Κορνίλωφ από Μποσλεβίκους, Αύγουστος 1917.
- Κυβέρνηση Αγίας Πετρούπολης αδύναμη να κυβερνήσει.
- Οκτώβριος 1917, Επανάσταση των Μποσλεβίκων. Ύπαρξη κενού εξουσίας. Κατάληψη εξουσίας με «διαταγή των σοβιέτ».

Διαδηλώσεις στην Πετρούπολη, Δεκέμβριος 1917

Διαδηλώσεις στην Πετρούπολη ενάντια στις ελλείψεις και την εξαθλίωση.
Βασικό σύνθημα η άμεση έξοδος της Ρωσίας από τον πόλεμο.

Πηγή: "Peace demonstration in Petrograd, December 17th 1917."
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Manifestaci%C3%B3n-petrogradodiciembre-1917--russianbolshevik00rossuoft.png>, Άδεια: Public Domain.

Ριζοσπαστικοποίηση του καθεστώτος το 1918

- Διάλυση της Δούμας. Όλη η εξουσία στα Σοβιέτ. Ανάσχεση των εθνικών διεκδικήσεων.
- Άρνηση να αναγνωρίσει τα δάνεια που πήρε η τσαρική δημοκρατική Ρωσία εν καιρώ πολέμου από τους συμμάχους.
- Δημοσιοποίηση διπλωματικών εγγράφων της Ρωσίας.
- Καταγγελία ιμπεριαλιστικού πολέμου.
- Αναγνώριση των καταλήψεων γης που έχουν γίνει από ακτήμονες εργάτες.
- Μάρτιος 1918, η Ρωσία υπογράφει μια συμφωνία ειρήνης.

«Προδοσία»

- Όλοι οι αντίπαλοι του καθεστώτος των Μποσλεβίκων του αποδίδουν την έννοια της προδοσίας και στρέφονται ενάντιά του με αποτέλεσμα τον Ρωσικό εμφύλιο.

Ρωσικός εμφύλιος πόλεμος

Η πρώτη φάση, 1918

- Η προέλαση των «Λευκών» και οι εξωτερικές εισβολές στην ΕΣΣΔ.
- Πηγή: " Russian civil war in the west 1918-1920.", https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Russian_civil_war_west.svg?uselang=el.
Άδεια: CC BY-SA 3.0.

Τα όρια της επανάστασης

- Η σύμπνοια κατά της Ρώσικης επανάστασης απέτρεψε όλες τις επαναστάσεις στην υπόλοιπη Ευρώπη.
- Το νέο κοινωνικό σύστημα παρέμεινε μόνο στην Σοβιετική Ένωση.
- Απέτυχε να συμπλεύσει με το κεμαλικό κίνημα στην Τουρκία.

Οι πρωταγωνιστές. Στάλιν, Λένιν και Καλίνιν στα 1919

Πηγή:

http://www.skmrf.ru/old/xobby/stalin_3/stalin_3.ht,
<https://pt.wikipedia.org/wiki/Ficheiro:Stalin-Lenin-Kalinin-1919.jpg>. Άδεια: Public Domain.

2^η Ενότητα

Ο κόσμος του 1920

Θύματα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου

- 60.000.000 άνθρωποι πήραν μέρος
- 8.000.000 σκοτώθηκαν στον ΑΠΠ
- 7.000.000 έχουν αποκτήσει μία αναπηρία
- 15.000.000 έχουν αποθεραπευτεί.

Κοινωνικές συνέπειες

- Γερμανία:
  - 2.000.000 νεκροί
  - Το 40% είχε ηλικία 20-24 ετών. Κενές γενιές.
- Αγγλία:
- Γαλλία: κατάρρευση γεννητικότητας στην Γαλλία.
- Έχουν χάσει μεγάλο ποσοστό εξειδικευμένων εργατών.
- Ανάπτυξη δημογραφικής στασιμότητας.

Οικονομικές συνέπειες

- Οικονομία: για 5 χρόνια δεν υπάρχει οικονομική παραγωγή.
- Πρόβλημα προσαρμογής της βιομηχανίας στις πολεμικές ανάγκες.
- Αποβιομηχάνιση στο καιρό ειρήνης.
- Έλλειψη κεφαλαίων για αναδιάρθρωση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

Επικράτηση των οικονομικών ανταγωνιστών της Ευρώπης

- ΗΠΑ: κυρίαρχος του κόσμου. Νέα Υόρκη μητρόπολη οικονομική, χρηματιστηριακό κέντρο.
- Ιαπωνία: Ανάπτυξη της ιαπωνικής βιομηχανίας.
- Συρρίκνωση του ευρωπαϊκού συστήματος δυνάμεων.
  - Το ποσοστό συμμετοχής της Ευρώπης στο παγκόσμιο εμπόριο καταρρέουν από 59-58% στο 49-48%.
  - Αντίστοιχα το ποσοστό συμμετοχής των ΗΠΑ στο παγκόσμιο εμπόριο αναπτύσσονται από το 22% στο 32%.

Πολεμικές επανορθώσεις

- Αντιμετώπιση της κατάστασης με την ιδέα μετακύλισης του κόστους του πολέμου στους ηττημένους.
- Θυσία μίας ευρωπαϊκής δύναμης για να σωθούν οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές δυνάμεις και να επανέλθουν στην προπολεμική τους οικονομική κατάσταση.
- Αγγλία, Γαλλία και Βέλγιο ζητούν γιγαντιαίες αποζημιώσεις.
- 1921 Διεθνής Επιτροπή Πολεμικών Αποζημιώσεων: ορίζει το ποσό των 33 δις δολαρίων ως πολεμικές αποζημιώσεις έναντι των νικητών.
- 1923 πληθωρισμός.

Αδυναμία αποπληρωμής των πολεμικών επανορθώσεων

- Κατάληψη της βιομηχανικής περιοχής του Ρουρ οι Γάλλοι και οι Βέλγοι για να παίρνουν τα κέρδη και να αποπληρώνονται έτσι οι πολεμικές αποζημιώσεις.
- Αποτυγχάνει αυτό το είδος κατοχής.
- 1923 κίνδυνος πολιτικής εκτροπής στην Γερμανία.

Χρηματοδότηση της Ευρώπης από τις ΗΠΑ την δεκαετία του 1920

- Επέμβαση ΗΠΑ:
  - Άνοιγμα του δανεισμού προς την Γερμανία.
  - 1924 – 1929 δανείζουν στην Γερμανία το ποσό των 24 δις μάρκων.
  - Τα 11 δις αποδίδονται στις πολεμικές αποζημιώσεις προς τους νικητές.
  - Οι νικητές με αυτά τα κεφάλαια αποπληρώνουν τα χρέη τους προς τις ΗΠΑ.
- Αποδοτικός κύκλος κεφαλαίων: τοκοφόρος, κερδοφόρος.

Πραγματικό οικονομικό πλήγμα

- Σταθερή αφαίμαξη της Ευρώπης από το χρηματοπιστωτικό σύστημα των ΗΠΑ.
- Κίνδυνος: φούσκα εύκολων κερδών.
- Κραχ χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης, 1929.
- Κατάρρευση του συστήματος.

Η Ευρωπαϊκή ψευδαίσθηση

- Διαφθορά της ευρωπαϊκής πολιτικής.
- Υπονόμευση εμπιστοσύνης στα πολιτικά συστήματα.
- Πλουτισμός ελίτ.
- Επωφελούνται τα μεσοστρώματα.
- Ανασύσταση της εποχής της Μπελ Επόκ.
- Ο ΑΠΠ θεωρείται ατύχημα.
- Σοσιαλδημοκρατία υπόσχεται αναδιανομή του πλούτου.
- Κατασκευές, δημόσια έργα.

Η Ευρώπη πλέον δεν παράγει αλλά εισάγει καθετί νέο και καινοτόμο

- Η αμερικάνικη βιομηχανία του θεάματος, μέσω της μουσικής, του χορού και του κινηματογράφου, διαδίδει στην Ευρώπη τον αμερικάνικο τρόπο ζωής.
- Η Ευρώπη από εξαγωγέας πολιτισμού μετατρέπεται την δεκαετία του 1920 σε εισαγωγέα πολιτισμού.
- Γυναικεία ενδυμασία εισάγεται από ΗΠΑ.

Roaring '20s

- Ευρωπαϊκό ξεσάλωμα – κρεπάλη των ελίτ.
- Εύκολο χρήμα. Κυνήγι ευκαιριών.
- Διαφθορά πολιτικών.
- Οικονομικές, πολιτικές και πνευματικές ελίτ
  - Διαμορφώνονται πάνω σε σαθρά θεμέλια
  - Και παίρνουν χαρακτηριστικά κλειστού κύκλου.
- Κατάρρευση του ευρωπαϊκού συστήματος αξιών.
- 1931: ανοίγει ο ασκός του Αιόλου με την ανάπτυξη του ναζισμού και του φασισμού.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γιώργος Μαργαρίτης.
«Εισαγωγή στη Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία. Η Ρώσικη Επανάσταση. Η
Ευρώπη της δεκαετίας του 1920» Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο
από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS243/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

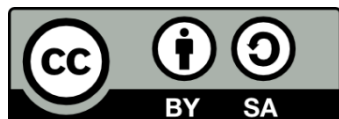
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος 6^{ου} Μαθήματος

Επεξεργασία: Γαβριέλα Λ. Μαζαράκη
Θεσσαλονίκη,
Χειμερινό Εξάμηνο 2013 – 2014

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

